

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. זרעה זרע זרעה ... מכל מקום ... זרע פסול ... עיין עלה1
- ב. הריני כפרת בן בתי כוזא שמאכילני בתרומה ואיני כפרת בן בתי כדא שפוסלני מן התרומה2
- ג. הדרן עלך אלמנה2
- ד. הערל וכל הטמאים לא יאכלו בתרומה נשיהן ועבדיהן יאכלו בתרומה3
- ה. פצוע דכא וכרות שפכה הן ועבדיהן יאכלו ונשיהן לא יאכלו ואם לא ידעה משנעשה פצוע דכא וכרות שפכה הרי אלו יאכלו4
- ו. ואי זהו פצוע דכא כל שנפצעו הביצים שלו ואפילו אחת מהן וכרות שפכה כל שנכרת הגיד ואם נשתתיר מעטרה אפי' כחוט השערה כשר5
- ז. תושב זה קנוי קנין עולם שכיר זה קנוי קנין שנים7
- ח. זרות אמרתי לך ולא אנינות8
- ט. ערלות ... ענוש כרת8
- י. מילת זכריו ועבדיו מעכבת9
- יא. ואין מילת זכריו ועבדיו מעכבת בתרומה10

דף ע.

א. זרעה זרע זרעה ... מכל מקום ... זרע פסול ... עיין עלה

ישראלית¹ שיש לה זרע מכהן אפי' בן יום א' אפי' שלא נודע בודאי שכלו חדשיו, אפילו מן העלה הכהן או שנתגרשה הימנו, אוכלת בתרומה ובחזה ושוק, בשביל בנה בין זכר בין נקבה, ואפילו טומטום ואנדרוניוס² ואפילו זרע הזרע עד סוף כל העולם, שנאמר (ויקרא כב פסוק יג) וְזֶרַע אִין לָהּ וזרע אין לה. אבל עובר אינו מאכיל, כמו שהתבאר לעיל סו:

¹ רמב"ם הלכות תרומות פרק ו הלכה יב

² שאינו ראוי להוליד דלא תימא ויליד ביתו כתיב דוקא מוליד מאכיל ולא שאינו מוליד וטומטום ואנדרוניוס אינם יכולים להוליד וה"ה סרים מאכיל את אמו ואפי' סרים ממעי אמו כמו שיבואר להלן עב ופא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

כשם שזרע³ ישראל מכהנת פוסל אותה, כך זרע כהן מישראלית מאכיל אותה ואף על פי שהוא זרע פסול, כיצד⁴ בת ישראל שנשאת לכהן, או כהנת לישראל, וילדה ממנו בת ומת בעלה, ובא על הבת מי שהוא ערוה עליה, או שנשאת לממזר וילדה ומתה הבת ובעלה הממזר ונשאר הולד שהוא ממזר, היתה אם אמו בת ישראל לכהן תאכל בתרומה, ואף על פי שהזרע עצמו אינו אוכל מאכיל את אמו, בת כהן לישראל לא תאכל.

הא למדת⁵ שהיא אוכלת בשביל זרעה, ואף על פי שאותו הזרע פסול, ואפילו אין זרעה⁶ מישראל אלא מגוי, כיון שהולד מתייחס אליה⁷.

ב. הריני כפרת בן בתי כוזא שמאכילני בתרומה ואיני כפרת בן בתי כדא שפוסלני מן התרומה

שרה שהיא בת כהן שנשאת לישראל⁸, וילדה ממנו בת רחל והלכה הבת ונשאת לכהן וילדה ממנו בן אהרון, ה"ז אהרון ראוי להיות כהן גדול מאכיל את אמו רחל, ופוסל את סבתו שרה, שהר יש לה זרע מישראל ואינה חוזרת לבית אביה, ואף על פי שמתה אמו, ואם אח"כ נשאת שרה לכהן ומת, ונשאר ממנו נכד בן בת ממזר הרי הממזר מאכיל אותה, והיא אומרת לא כבן בתי כהן גדול שהוא פוסלני מן התרומה, והריני כפרת בן בתי ממזר שמאכילני בתרומה, ואיני כפרת בן בתי כה"ג שפוסלני מתרומה.

הדרן עלך אלמנה

³ שם הלכה יג וכונתו שעיקר הפסוק וזרע אין לה נאמר על בת כהן שנשאת לישראל ומת בעלה או גירשה וזרע אין לה חוזרת לבית אביה אלמא אם יש לה זרע אינה חוזרת לבית אביה וע"ז מסיים רבנו כאן (שזה המושך להלכה זו ובטעות חלקה לשתי הלכות) כשם שזרע ישראל מכהנת

⁴ שאילו זרעה פסול ממש לא משכחת לה שיאכיל דאם זרעה פסול ע"כ שהיא נתחללה וא"כ אינה אוכלת ולא משכחת לה אלא בזרע זרעה וכן בבית כהן שפסול זרעה לא משכחת לה שאם זרעה פסול א"כ בלא"ה נתחללה ורק בזרע זרעה משכחת לה כדמפרש

⁵ רמב"ם שם הלכה יד

⁶ הנכד או הנין.

⁷ דרך אמונה ביאור ההלכה שם ד"ה ואע"פ שאותו

⁸ רמב"ם שם טו ואו"ש שם

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

א. הערל וכל הטמאים לא יאכלו בתרומה נשיהן ועבדיהן יאכלו בתרומה

כהן⁹ טמא, בין שטומאה יוצאה מגופו, ובין טומאת מגע. בין טומאה חמורה שטמא ז' ימים, ובין טומאה קלה¹⁰ שטמא יום א'. ואפי' בטומאה דרבנן, אסור לאכול תרומה וקדשים בין טמאה בין טהורה שנאמר (ויקרא כב פסוק ד) איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב בַּקִּדְשִׁים לֹא יֵאָכֵל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר, אי זהו קדש שאוכלין אותו כל זרע אהרן זכרים ונקבות הוי אומר זו תרומה.

וכן תרומת מעשר וחלה וביכורים אסורים לאכול בטומאה, שכולם נקראים תרומה¹¹.

אשת כהן ועבד כהן שנטמאו, אף הם בכלל איסור זה דאכילת תרומה¹².

תרומה בזמן¹³ הזה בא"י, אע"ג שלדעת רוב הפוסקים היא מדבריהם, דינה כתרומה דאורייתא אף בדברים שהם מדרבנן אפילו בזמן הבית כגון ירקות, לכולי עלמא אסור לאכלה בטומאה בין בטומאת גופו ובין בטומאת התרומה¹⁴.

כהן ערל¹⁵ שלא מל במזיד או בשוגג, ואפי' באונס כגון שמתו אחיו מחמת מילה¹⁶, וכדומה, נחשב ערל ואסור לאכול בתרומה מדין תורה, ואפי' אם

⁹ רמב"ם ודרך אמונה שם פרק ז הלכה א

¹⁰ בסמ"ג ל"ת שח – שו' דטבול יום כגון בעל קרי הרי הוא כטמא ולוקה משום לאו זה. ועיין ראש יוסף לבעל הפמ"ג ברכות ב. ד"ה ויש לי לחקור שאינו כטמא ואסור רק משום עשה דואחר יאכל מן הקדשים ולוקה מכת מדרות.

¹¹ מנחת חינוך מצוה רעט אות א

¹² רש"י כתובות גז ע"א ד"ה נותנין ותוס' שם כו ע"א ד"ה מבית

¹³ בפרי הארץ ג' חיו"ד סי' ד' העלה דבר חדש בדעת הרמב"ם פ"ו מבית הבחירה ה"ד – ט"ז דירושלים כיון שקדושתה לא בטלה נוהגים בה תרומה ושביעית מה"ת גם בזה"ז. אמנם לענ"ד נראה דכל זה שייך לומר רק דלעת הרשב"א וסו"ת דסברי דמה שאינם נוהגים בזה"ז מדאורייתא הוא מפני שקדושת הארץ בטלה, משא"כ לדין דק"ל כמ"ד שקדשה גם לעתיד לבוא, א"כ לא מבעיא לענין שביעית דטעמא דפסור מדאורייתא הוא משום דבעינן כל יושביה עליה, ודאי שאף בירושלים אין נוהג מה"ת כיון שאין זה שייך כלל לעצם קדושת הקרקע אלא תלוי רק במספר יושביה, אלא אף לענין תרומה דאפשר לומר דכיון שתלוי רק בביאת כולכם לכן נשארה שפיר ירושלים בקדושתה הראשונה של יהושע שהיתה ע"י ביאת כולם, מ"מ מסתבר דקדושת הארץ וקדושת ירושלים שקדושתה מחמת השכינה תרי מיני קדושות נינהו ולא שייכי כלל אהדדי, ובפרט שמעולם לא שמענו שאין תורמים מפירות שגדלו בירושלים על פירות שגדלו חוצה לה, ואע"פ שאין זורעים בירושלים, משכחת לה דנזרע ע"י עכו"ם ונגמרה מלאכתן ע"י ישראל [או בעצין נקוב דאפשר שמותר לזרוע גם בירושלים]. (שו"ת מנחת שלמה חלק א' סימן נא ד"ה א ירושלים).

¹⁴ מנחת חינוך שם אות טז

¹⁵ רמב"ם שם פרק ז הלכה י. משמע דזר ערל אין חייב משום ערל אלא משום זר וצ"ע. מנ"ח רפב

¹⁶ כ"ד רש"י ותוס' ביבמות ע' א' ובפסחים כ"ח ב' וכן הסכימו כל הראשונים הרו"ה והרמב"ן והרשב"א והריטב"א ותוס' הרא"ש והמאירי ור"א מן ההר ופסקי רי"ד ורי"א ביבמות שם וכ"כ בס' יראים סי' נ"ז וכ"נ

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

מל ונשתיירו בו ציצין המעכבים את המילה, וכן אם מל ולא פרע כאילו לא מל ואסור לאכול בתרומה, שהרי נאמר (ויקרא כב פסוק י) תושב פהן וְשָׂכִיר בתרומה ונאמר (שמות יב פסוק מה) תושב וְשָׂכִיר בפסח, מה תושב ושכיר האמור בפסח ערל אסור בו, אף תושב ושכיר האמור בתרומה ערל אסור בו, ואם אכל לוקה מן התורה.

הערל ¹⁷ וכל הטמאין, אעפ"י שהן אסורין לאכול בתרומה, נשיהן ועבדיהן אוכלין וכן מותר ליתן לבהמתן¹⁸.

י"א¹⁹ שערל זר שאכל אינו עובר משום לאו זה וי"א²⁰ שעובר אף משום לאו זה.

ב. פצוע דכא וכרות שפכה הן ועבדיהן יאכלו ונשיהן לא יאכלו ואם לא ידעה משנעשה פצוע דכא וכרות שפכה הרי אלו יאכלו

פצוע דכא²¹ וכרות שפכה כהן דינו ככהן לכל דבר והם ועבדיהן אוכלין, ונשיהן לא יאכלו שהרי פסלה בביאתו כיון שאסורה עליו בלאו והוי זונה.

ואם לא ידע את אשתו ולא בעל אותה משנעשה פצוע דכא וכרות שפכה אע"ג שכופין אותו להוציא מכל מקום כל זמן שלא הוציא הרי אלו יאכלו, ודוקא שכבר נתקדשה וגם נכנסה לחופה לפני שנעשה פצוע דכא אפי' לא נבעלה עדיין בעודו כשר, אבל אם נתקדשה או שנכנסה לחופה אחר שנעשה פ"ד, א"כ²² עדיין לא היתה ראוי' לאכל הוי ככל משתמרת לביאה פסולה שאינה אוכלת.

מלשון רבנו בפ"א ה"ז וגם מסתימתו כאן כמש"כ המנ"ח מצוה רפ"ב סק"א וכו' בכ"מ כאן וכ"פ מהרש"ל ביש"ש ר"פ הערל ודלא כר"ת שמובא בתוס' חגיגה ד' ב' זבחים כ"ב ב' ובתו"י יבמות ע' א' ובשאר הראשונים ביבמות שם. דרך אמונה ציון ההלכה ס"ק קד

¹⁷ רמב"ם שם הלכה יב

¹⁸ דמשום ערלות וטומאה לא נפקי מכלל כהנים אלא שהן עצמן מחוסרין תקנה, והוי כאילו פיהן כואב להן שאין יכולין לאכל ואפי' ערל שמתו אחיו מחמת מילה שאין יכול לעולם לאכל מ"מ כהן הוא לכל דבר ומאכיל את אשתו ועבדיו הכנענים, ובלבד שהעבד אינו ערל וטמא ודעת המאירי שאם במזיד לא מל הוי כבן נכר וגם עבדיו ונשיו לא יאכלו.

¹⁹ בחינוך כתב להדיא "ונוהגת בכהנים בכל מקום שיש שם תרומה דאורייתא" ועיין במנ"ח שם אות טו וצ"ע על המנ"ח שלא הביא כלל לשון זה של החינוך

²⁰ לשון היראים סי' נח "הזהיר על ערל שלא יאכל שפירשנו בתרומה, אפילו הוא כהן"

²¹ שם הלכה יג

²² מאירי ועיין תוספתא יבמות ד ה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

וכן אם נשא בת גרים²³ ה"ז אוכלת. ולפ"ד הסוברים להלן שפצוע דכא מותר בכל פסולי קהל אפי' הפסולים דאורייתא, כגון ממזרת, אם נשאם אוכלת בתרומה.

ג. ואי זהו פצוע דכא כל שנפצעו הביצים שלו ואפילו אחת מהן וכרות שפכה כל שנכרת הגיד ואם נשתייר מעטרה אפי' נחוט השערה כשר

פצוע דכא²⁴ וכרות שפכה אסורים לישא ישראלית²⁵ ואם נשאו ובעלו לוקין שנאמר (דברים כג פסוק ב) לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל ה' ואפילו נעשה פצוע דכא²⁶, אחר נישואין חייב²⁷ להוציא את אשתו²⁸

ומותרים בגיורת ומשוחררת. ואפילו כהן שהוא פצוע דכא מותר לישא גיורת²⁹ ומשוחררת, לפי שאינו בקדושתו. ובחללה וגרושה י"א³⁰ שמותר וי"א³¹ שאסור.

²³ וה"ה אם נשא גיורת ומשוחררת ממש כיון שמותרת לו. כ"כ המאירי ועיין מנ"ח מצוה רפ"ג לפ"ד התוס' דגיורת היא זונה וזונה אסורה בתרומה. ורק בבת גרים שייך הלכה זו

²⁴ רמב"ם איסורי ביאה פט"ז ה"א שו"ע אבהע"ז סי' ה סעי' א ובספק פצוע דכא אם אסור מדאורייתא לבוא בקהל או שאינו אסור כלל או אם אסור מדרבנן כאר פסולים עיין באוצר הפוסקים שם אות י

²⁵ ואפילו אם אינה ראויה ללדת ואפילו עקרה את עצמה אסור דלאו בראוי לילד תליא רחמנא אלא בקהל ה' (אפי' זוטרי שם)

²⁶ חתם סופר אבהע"ז סי' יט

²⁷ ואם לאו לוקה על כל ביאה וביאה שכיון שכבר מקודשת לו חייב על ביאתה אפילו לדעות שאינו נחייב אא"כ קידשה שם ועיין חקרי לה אבהע"ז סי' ח

²⁸ דלא כשפתי חכמים עה"ת דברים כג דכתב שאינו צריך להוציא

²⁹ ובעל המאור (כד: ד"ה מדאסיקנא) אסור בגיורת כשהוא כהן וכסברא דרבא קמייתא דדחה לפשיטותא דרב ששת מובא לקמן. והרי"ף השמיט בעיא זו ומאי דאיתמר עלה ומשמע לכאורה דבעל המאור ס"ל:

³⁰ עיין בחלקת מחוקק ס"ק א שכתב שכיון שמותר בגיורת ומשוחררת ה"ה יהיה מותר אף בגרושה וחללה (שהיא גיורת דאי לא הא בלא"ה אסורה לו משום שהיא ישראלית) שהרי גיורת ומשוחררת אסורים משום זונה ואם זונה הותרה גם אלו הותרו דמאי שנא וא"כ דינו ממש כזר שיכול ליטמא למתים ואינו נושא את כפיו וכ"מ דעת הראב"ד בהשגות כאן ה"ב וז"ל "ועוד פצוע דכא כהן שמותר בגיורת דרב ששת הכי פשט להו והלא גיורת לכהן אסורה מדאורייתא היא ושריא ליה דלאו בקדושתיה קאי וה"ה לישראל פסול בממזרת" ולדעת הב"ש המבואר לקמן הא יש חילוק דזה מפורש בקרא וזה לא אלא ע"כ דלא שנא ועיי"ש בח"מ שהקשה שהרמב"ם ספ"ז מביאת מקדש מנה מומים שהכהנים פסולים בהם וכרות שפכה אחת מהם ומקרא מלא הוא "או מרוח אשך" וכתב שבעל מום אוכל מקדשי קדשים וכדאיתא בקרא מקדשי הקדשים יאכל וא"כ אינו כזר ממש (ומה שאוכל בתרומה לא קשיא שאף עבדים אוכלים בתרומה) ועיין בפתחי תשובה ס"ק א שתירץ דהפסוק מרוח אשך ומיניה מש"כ הרמב"ם אפשר דאירי שפצוע דכא בידי שמים שיבואר לקמן שאינו אסור לבוא בקהל שהוא בקדושתיה קאי והכא איירי בפצוע דכא בידי אדם.

³¹ בבית שמואל שם ס"ק א כתב שאסור בגרושה וחללה כיון שאיסורם מפורש בתורה משא"כ גיורת ומשוחררת אע"ג דאיסור זונה מפורש בקרא עכ"פ הא דגיורת ומשוחררת אסורים משום זונה זה אינו מפורש

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

איוהו פצוע דכא³², כל שנפצעו הביצים שלו בידי אדם במכת חרב או סכין וכיו"ב. וכרות שפכה, כל שנכרת הגיד שלו בידי אדם³³ לשנים ע"י שם דבר. ובשלשה אברים אפשר שיפסל הזכר, בגיד וביצים ובשבילים שבהם מתבשל שכבת זרע, והם הנקראים חומי ביצים. וכיון שנפצע אחד משלשה איברים אלו בידי אדם או נכרת או נתמעך הרי זה פסול ובידוע שאינו מוליד³⁴. אבל בידי שמים כגון שנולד כך אינו פסול.

ביצד, נפצע הגיד או נתמעך או שנחתך למעלה מהעטרה פסול.

וכן אם נכרתה העטרה³⁵ והוא בשר שבראש הגיד ובחיבורו לגיד הוא גבוה ומקיף סביב הגיד ואותו הקף אינו בעיגול ישר אלא בחלקו העליון הוא רחב ומאריך כלפי הגוף והחלקו התחתון הוא מתקצר והולך עד קרוב לראשו של גיד ובשר זה אין דינו כשאר הגיד אלא רק אם נחתך ולא נשתייר ממנו פסול אבל אם נחתכה העטרה ונשתייר ממנה כעובי מלא החוט כשר³⁶ ו"א³⁷ שרק אם נשתייר על פני רוב העטרה בחלקה העליון לצד הגוף כשר אבל אם נחתך חלקה העליון אפילו נשתייר למטה ההיקף בחלקו התחתון הפונה כלפי הקרקע פסול³⁸ ו"א³⁹ שצריך שישאר חוט המקיף על פני כולו אבל אין צריך שיהיה קרוב לגוף אלא אפילו אינו קרוב לגוף כל שנשתייר חוט המקיף

בקרא אלא ילפינן מקרא דחזקאל שדוקא בתולת מזרע ישראל ולא גיורת ומשוחזרת ולחכי מותר בהם (ולפי"ז אם נעשית זונה משום שבאו עליה פסולי קהל בזה תהיה אסורה לכהן כיון שזה מפורש בקרא) וכתב שם שזה רק לדעת הרמב"ם שאוסר במזורת אבל לדעת הראב"ד והרשב"א והטור דפצוע דכא מותר במזורת א"כ ה"ה בכהן יהיה מותר בגרושה וחללה

³² שו"ע שם סעי' ב"ש ס"ק ג

³³ ולהלן דף עה יבואר מהו בידי אדם

³⁴ ואם נשא אשה והוליד בנים בידוע שאינם בניו והם בחזקת ממזרים ואע"ג שבניקב יבואר לקמן שיכול להיות שיש לו רפואה מ"מ מן הסתם לא תלינן שנתרפא ובניו בחזקת ממזרים (ב"ש שם) ועיין בלבוש כאן סעי' ב שכתב שבנימלה ביצה אחת שיכול להוליד ובאחרונים חלקו עליו וס"ל שאינו מוליד (עין עצי ארזים ס"ק יג וחת"ס ס"י יז ובשואל ומשיב מהד"ק ס"י קצ

³⁵ ב"ש ס"ק ד ערוך השולחן שם סעי' ח)

³⁶ ובענין כרות שפכה אין קפידא אלא שישאר מלא החט כיון שבענין זה יכול להוליד ולכן נחשבת עטרה אפילו רק בחוט המקיף משא"כ גבי מילה נחשב עטרה רק מראש האבר ממש (ערוך השולחן שם)

³⁷ דעת רש"י

³⁸ ואל תשאל כיון שנחתך למעלה איך נשתייר למטה שהוא חלקו הקצר שהאמת שאין צריך שיתחתך כל עובי האבר כדי לפסול אלא אפילו אם בשר העטרה נחתך לבדו ג"כ פסול ולפיכך שייך שנחתך בשר העטרה העליו ונאר מבשר הגיד ובשר העטרה התחתון

³⁹ דעת הרמב"ם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

על פני כולו כשר⁴⁰ וי"א⁴¹ שצריך חוט המקיף על פני כולו ודווקא בחלק הקרוב לגוף מלא החוט או למעלה מהעטרה ואם נכרת מראש העטרה ונשתייר ממנה אפי' כחוט השערה כשר.

נכרתו הביצים⁴² או אחת מהם, או שנפצעה אחת מהם, או שנידוכה אחת מהן, או שחסרה, או שניקבה נקב מפולש, הרי זה פסול⁴³.

נכרתו⁴⁴ חוטי בצים או אחת מהן, או שנידך או נפצע, הרי זה פסול.

ויבואר עוד להלן דף עה בעזה"ת.

ד. תושב זה קנוי קנין עולם שכיר זה קנוי קנין שנים

אע"ג שמותר⁴⁵ לעבד שהוא קנין כספו של כהן לאכול בתרומה תושב כהן או שכירו אם הוא זר⁴⁶, אסור לאכול תרומות שנאמר (ויקרא כב פסוק י) תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש, ואם אכל חייב מיתה בידי שמים⁴⁷ ולוקה משום לאו של זרות ואינו חייב אלא אחת⁴⁸.

תושב זה עבד נרצע שהוא קנוי לו עד היובל, ושכיר זה עבד עברי שמכרוהו ב"ד, וקנוי קנין שנים שיוצא בשש, ובא הכתוב ולמדך כאן שאין גופו קנוי

⁴⁰ עיין בבית אדם אישות סי' לח שפירש שלעת הרמב"ם אפילו נחתך כל גובה של העטרה ולא נשאר אלא ראש הגויה מוקף על פני כל הגיד כשר

⁴¹ דעת הטור ור' ירוחם

⁴² שם סעי' ז ב"ש ס"ק יא

⁴³ וכן עיקר. ודלא כיש מתירים בעל ביצה אחת אם היתה אותה שנמלה שלימה כשנמלה ונשארת של ימין (היא סברת ר"ת). אמנם ראיתי מקילין כסברא האחרונה, אבל טוב לחוש באיסור דאורייתא לדברי המחמירים והם רוב מנין ורוב בנין. (רמ"א שם)

⁴⁴ שם סעי' ח

⁴⁵ רמב"ם תרומות פ"ו ה"ה מנחת חינוך מצוה רפ אות כו

⁴⁶ ואע"ג דדעת הרמב"ם דתושב ושכיר חייבים מיתה בידי שמים דזרים גמורים הם, שאינן קנין הכהן, רק דהתורה אסרה בלאו. וא"כ אם עבד עברי כהן נמכר לישראל אסור לאכול, כמו בת כהן שנתאסרה לישראל. אבל אי אמרינן דלאו קנין כספו הוא כלל, א"כ בודאי עבד עברי כהן הנמכר לישראל אוכל בתרומה, ולא שייך שמא ימזגו כמבואר בכתובות (נ"ז ע"ב) השתא מדידהו ספו ליה, וזה פשוט (מנ"ח שם אות א)

⁴⁷ דאף דהוא לאו בפני עצמו מ"מ נכלל בכלל זר וחייבים מיתה בידי שמים על האכילה וכן כתב הפרשת דרכים בדרך מצותיך (ח"ג ד"ה וזוהי ניחא) דכן הוא דעת הרמב"ם, וכתב כיון דהתורה אסרה לזר ואחר כך התירה לקנין כספו, ואח"כ כתבה התורה דתושב וגו' לא יאכל, ולמדנו דאינם קנין כספו, א"כ אהדריה לאיסורא קמא והרי הם בכלל זרים (שם)

⁴⁸ אע"פ דנמנה לאו בפני עצמו עכ"פ אינו לוקה אלא אחת, כמו שאין לוקה כהן גדול על גרושה שתים כי הוא לתוספת דינים, כמבואר ברמב"ם בספר המצוות שלו (שורש תשיעי), (שם)

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

לאדוניו לאכול בתרומתו, ועבד עברי המוכר עצמו בין לעולם ובין לשנים הרי הוא כתושב ושכיר⁴⁹ וכל דיניהם כדין זר שאכל תרומה.

וי"א⁵⁰ דתושב הוא נכרי שהשכיר עצמו לעבוד לעולם, וקיבל עליו שבע מצות בני נח, שמקבלים אותו אף על פי שלא מל ולא טבל, והוא גר תושב בכל מקום⁵¹, ואין כופין אותו לקבל מצות עבדים ולכן אינו אוכל בתרומה כיון שאינו קנין כספו⁵². וכן שכיר הוא נכרי כנ"ל שמושכר לעבודת שנים.

דף עז:

ה. זרות אמרתי לך ולא אנינות

על אף שאכילת⁵³ בכורים כאכילת תרומה לכל דבריו, ובכורים אסורין לאונן, בתרומה אין איסור, והאונן אוכל⁵⁴ תרומה ואפילו טבילה אינו צריך.

ו. ערלות ... ענוש כרת

האב⁵⁵ חייב למול את בנו, ואם לא מל עובר בעשה אולם אינו חייב כרת. לא מלו האב חייבין בי"ד למולו, לא מלוהו ב"ד, חייב למול את עצמו לכשיגדל. לא מל את עצמו לכשיגדל, חייב כרת דכתיב (בראשית יז פסוק יד) וְעָרַל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת בְּשָׁר עֲרָלְתּוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיקָהּ אֶת בְּרִיתִי הַפֶּה. ובכל יום שמששהין אותו, כל הנזכרים חייבים בעונשים

⁴⁹ עיין בכסף משנה

⁵⁰ מרכבת המשנה על הרמב"ם שם והכס"מ נראה דלא פירש כן לשיטתו בהל' קרבן פסח פ"ט ה"ז שלא שייך לצוות על גוי דלא ציית ועיין אלה המצוות ל"ת קבו הערה י בשם המנ"ח דנהי דאפשר לומר דגוי ג"כ נצטווה, לא כמו שכתב הכסף משנה דלא שייך זה דלא ציית, דהא באמת מבואר בסנהדרין ג"ז ע"א דגוים נצטוו על כמה מצוות, א"כ הכא נמי, אבל באמת לא מצינו זה בסנהדרין דגוי יהיה מצווה כמו שמצווה על אכילת אבר מן החי ועיי"ש באריכות.

⁵¹ וכמש"כ ברמב"ם איסורי ביאה פי"ד ה"ז ומלכים פ"ח ה"י מוש"ע יו"ד קכד א

⁵² וכן פירש במשך חכמה על ויקרא פרק כב פסוק יא "אולם פשוטו דמקרא דתושב. שכיר הוה אמינא, דכמו בפסח דלא קאי על עבד עברי, רק באינן מהולין או דהמה גרי תושב. ועיין יבמות ריש הערל ובתוס' (ע"ב ד"ה אלא) שהביאו מן המכילתא. ועיין רמב"ם הלכות קרבן פסח פ"ט ה"ז ז"ל אפילו גר תושב או שכיר שנאמר תושב ושכיר לא יאכל בו. ומיושב גם דברי רמב"ם בהלכות תרומות. ודו"ק".

⁵³ רמב"ם הלכות ביכורים פרק ג הלכה ה

⁵⁴ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק יב הלכה טו

⁵⁵ שו"ע ונו"כ רסא א

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

הנזכרים, האב או הבית דין עוברים בעשה, והבן לכשיגדל⁵⁶ עובר בעונש כרת בכל יום⁵⁷.

ז. מילת זכריו ועבדיו מעכבת

כבר התבאר במסכת פסחים דף צו: שכשם שמילת עצמו מעכבתו מלעשות פסח כך מילת בניו הקטנים ומילת כל עבדיו בין גדולים בין קטנים מעכבת אותו שנאמר (שמות פ"ב פס' מח) "המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו" ואם שחט קודם שימול אותם הפסח פסול, אבל מילת בניו הגדולים אין מעכבת⁵⁸.

כשם⁵⁹ שמילת בניו ועבדיו מעכבתו מלשחוט הפסח, כך מעכבתו מלאכול מלאכול הפסח שנאמר (שם פס' מד) "ומלתה אותו אז יאכל בו" ואם עבר ואכל אין לוקה⁶⁰.

וכן טבילת אמהותיו לשם עבדות מעכבתו, ודבר זה מפי הקבלה שהטבילה לשפחות כמילה לעבדים⁶¹.

ואם⁶² אינו יכול למולם כגון שחלה בנו או עבדו תוך שמונה ימים, ואפילו נמשכה מחלתו כמה שנים, או שהיו אביו ואמו חבושין בבית האסורין קודם שהיו לו שמונה ימים, אינו מעכב על עשיית ואכילת הפסח⁶³. אבל אם היתה לו שעה אחת שהיה ראוי למול, אף שאח"כ חלה או איזה סיבה שאינו יכול למול, מעכב.

⁵⁶ עיין בית הלל שדן במה שיש להקשות והלא הבית דין של מעלה אין עונשין עד עשרים שנה.

⁵⁷ שאף על פי שהיו עונש כרת אין כאן עד שימות, דהא אין חייבי כריתות חייבין עד שיתרו בהן, ובוה אין העדים יכולין להתרות בו, דהוי ליה התראת ספק שמא עדיין ימול את עצמו, והתראת ספק לא שמייה התראה, מכל מקום עונש איסור כרת מן השמים יש עליו בכל יום, כלומר דקאי בעונש למות בקיצור שנים או ימים, דמשום שאין העדים יכולין להתרות בו אין פוטרינן אותו מן השמים. לבוש שם

⁵⁸ רמב"ם שם פ"ה ה"ה שמכיון דנתגדל נפקעה מצות האב מעליו, א"כ כיון דאין מצוה עליו הוי ליה כאיש אחר ולא שייך לומר דיעכב אותו. מנ"ח מצוה זו יא.

⁵⁹ רמב"ם שם פ"ה ה"ט

⁶⁰ דאין לאו מבואר בתורה אלא בערלות גופו אבל לא בערלות זכריו, ואינו עובר רק בעשה ומלתה אותו אז יאכל בו.

⁶¹ "ומבואר בדבריו, דגבי עבדים כתב דמילה מעכבת וגבי השפחות כתב שהטבילה מעכבת, מ"מ אין הטבילה מעכבת גבי עבדים אע"פ שלא נכנס עדיין לכלל ישראל, ואפילו מילה כל היכא שאינה מוטלת על האדון נראה דאינה מעכבת, דכמו זר נחשב" מנ"ח שם אות יב.

⁶² מנחת חינוך מצוה זו אות ט

⁶³ והטעם מבואר בגמ' יבמות שם ע"א דכתיב המול לו והאי לאו בר מהילא, דלא כתיב כאן ערל רק דצריך למולו, וכל היכא דלאו בר מהילא אינו מעכב.

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

אשה שיש לה בן או עבד שלא נימולו י"א⁶⁴ שאין העבד או הבן מעכב עליה לאכול מהפסח.
וי"א⁶⁵ שעבד מעכב, ובנה אינו מעכב.

ח. ואין מילת זכריו ועבדיו מעכבת בתרומה

בהן⁶⁶ ערל אפילו אם לא מל מחמת אונס כגון שמתו אחיו מחמת מילה וכה"ג אסור לאכול בתרומה מדין תורה, שהרי נאמר תושב ושכיר בתרומה ונאמר תושב ושכיר בפסח, מה תושב ושכיר האמור בפסח ערל אסור בו אף תושב ושכיר האמור בתרומה ערל אסור בו, ואם אכל לוקה מן התורה, אבל מילת זכריו ועבדיו אין מעכבתו מלאכל בתרומה שזה איננו לומדים מפסח

הערלים⁶⁷ אעפ"י שהן אסורין לאכול בתרומה נשיהן ועבדיהן אוכלין.

⁶⁴ כסף משנה שם פ"ה ה"ו דכתב בדעת הרמב"ם שהוא גורם במכילתא (בא פרשה ט"ו) עבד איש להוציא עבד אשה וקמן
⁶⁵ דעת המשנה למלך שם שמילת בניה הזכרים ודאי אין מעכבת אותה כיון דאין מוטל עליה, אבל מילת עבדים וטבילת שפחות כיון דמילת עבדיה מוטל עליה, ג"כ מעכבת אותה.
⁶⁶ רמב"ם הלכות תרומות פרק ז הלכה י ודרך אמונה שם
⁶⁷ שם הלכה יב